

Aanvullende ecologische onderzoeken

Complexen Nieuwdorp, Stein

COLOFON

Aanvullende ecologische onderzoeken Complexen Nieuwdorp, Stein

OPDRACHTNEMER	Idverde Advies Eci 10 6041 MA Roermond T 0475 745237 E adviesroermond@idverde.nl
OPGESTELD DOOR	Fionne Kiggen
VRIJGEGEVEN DOOR	Mark van Oorschot
Opdrachtgever	Zaam Wonen t.a.v. Dhr. R. van Houten Drossaert Jonker van Kesselstraat 8 6171 KC Stein Nederland
Projectnummer	724210088 & 724210101
Status	Definitief
VERSIE	1.0
DATUM	27-10-2021

Copyright 2021 idverde. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van idverde is niet aansprakelijk voor eventuele schade ontstaan bij gebruik van gegevens uit dit rapport.

INHOUDSOPGAVE

COLOFON	2
1 INLEIDING	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Beschrijving plangebied en voorgenomen ontwikkeling	4
1.3 Samenvatting Quicksan flora & fauna	6
1.4 Kwaliteitsborging	6
2 ECOLOGIE VAN SOORTEN	7
2.1 Gierzwaluw	7
2.2 Huismus	7
2.3 Vleermuizen	7
2.3.1 Verblijfplaats	8
2.3.2 Vliegroutes	8
2.3.3 Foeragegebied	8
2.3.4 Jaarcyclus vleermuizen	8
3 WERKWIJZE	10
3.1 Doel	10
3.2 Huismussen	10
3.3 Gierzwaluwen	11
3.4 Vleermuizen	11
3.4.1 Methode	11
4 ONDERZOEKSRESULTATEN	13
4.1 Huismussen	13
4.1.1 Complex 011	13
4.1.2 Complex 012	13
4.1.3 Complex 021	13
4.1.4 Complex 022	13
4.1.5 Complex 210	13
4.1.6 Complex 221	13
4.2 Gierzwaluw	14
4.2.1 Complex 012	14
4.2.2 Complex 221	15
4.3 Vleermuis	16
4.3.1 Complex 011	16
4.3.2 Complex 012	16
4.3.3 Complex 021	17
4.3.4 Complex 022	17
4.3.5 Complex 221	18
5. TOETSING AAN DE WET NATUURBESCHERMING	21
5.1 Vogelrichtlijn (Artikel 3.1)	21
5.1.1 Huismussen en Gierzwaluwen	21
5.1.2 Overige broedvogels	21
5.2 Habitatrichtlijn (Artikel 3.5)	21
5.3 Zorgplicht (Artikel 1.11)	22
5 CONCLUSIE & ADVIES	23
5.1 Vervolg traject	23
5.2 Mitigerende maatregelen	23
5.3 Vervolgstappen	23
LITERATUURLIJST	25
BIJLAGEN	26
Bijlage 1 beschermingskader	26
Aanvullend ecologisch onderzoek complexen Nieuwdorp, Stein	

1 Inleiding

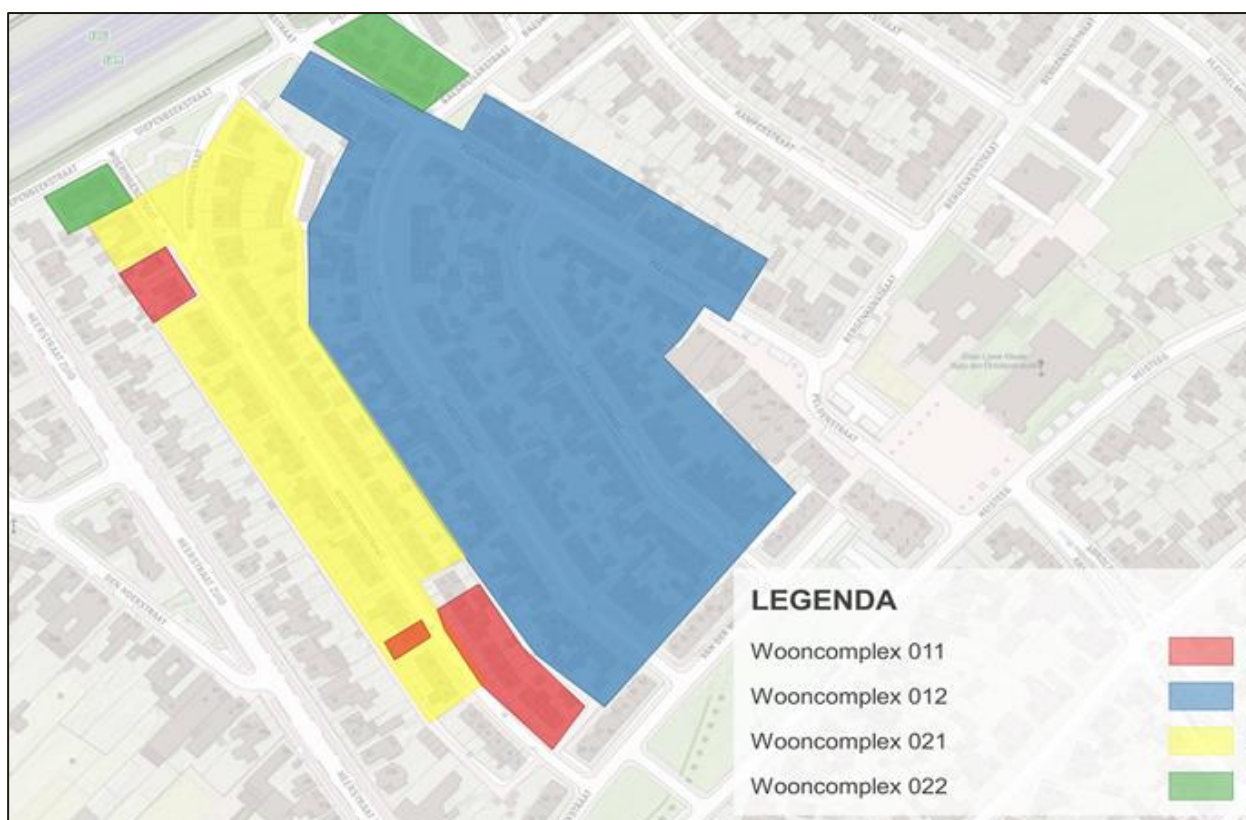
1.1 Aanleiding

Zaam Wonen is voornemens om diverse woningcomplexen in de wijk Nieuwdorp te Stein te slopen of te renoveren. Het gaat om 466 woningen. Om te bepalen of de werkzaamheden mogelijk negatieve effecten veroorzaken op beschermde soorten is door /dverde Advies in maart 2021 een Quicksan flora en fauna uitgevoerd. Uit deze Quicksan blijkt dat op voor hand de aanwezigheid van nest- en verblijfplaatsen van verschillende soorten vleermuizen, huismus en gierzwaluw niet kan worden uitgesloten. Om vast te stellen of deze soorten aanwezig zijn is door /dverde Advies aanvullend onderzoek uitgevoerd naar deze soortgroepen. Voorliggende rapportage zet de bevindingen van het nader onderzoek naar deze soorten uiteen.

Het doel van het hierna beschreven onderzoek is om de aan- of afwezigheid aan te tonen van voornoemde soorten en om vast te stellen wat de functies van het plangebied en het omliggende terrein voor deze soorten zijn. Uiteindelijk wordt op basis van deze bevindingen een advies uitgebracht over de wettelijke consequenties hiervan en eventuele vervolgstappen die noodzakelijk zijn.

1.2 Beschrijving plangebied en voorgenomen ontwikkeling

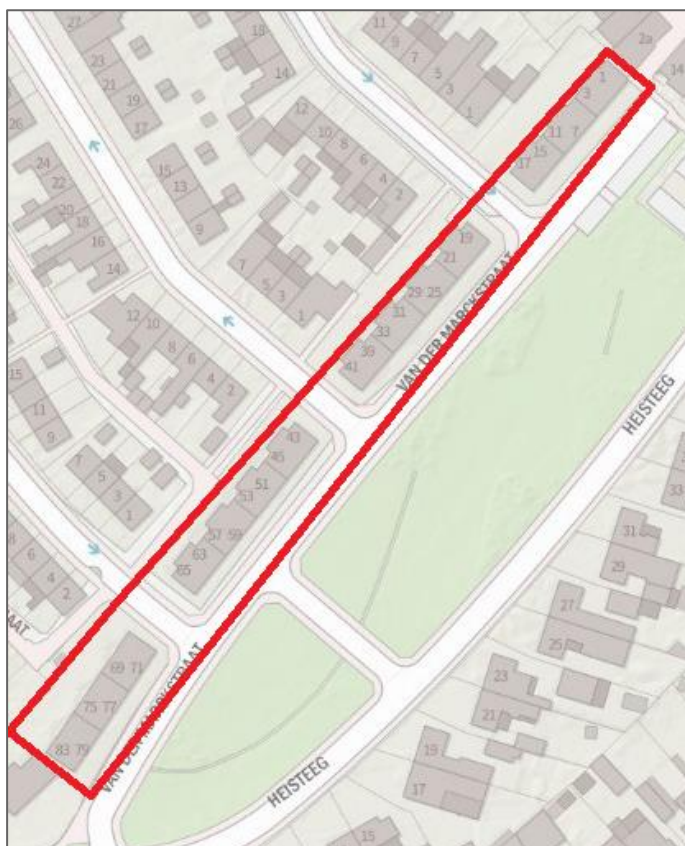
Het plangebied bestaat uit 6 wooncomplexen in de woonwijk Nieuwdorp te Stein in de provincie Limburg. In onderstaande figuur 1 wordt de ligging van de wooncomplexen 011, 012, 021, 022 weergegeven. In figuur 2 wordt de ligging van wooncomplex 221 weergegeven en in figuur 3 complex 210.

Figuur 1. Ligging van de wooncomplexen 011, 012, 021, 022

Figuur 2. Ligging van wooncomplex 221

Figuur 3. Ligging van wooncomplex 210

De wooncomplexen dragen de codes van de opdrachtgever. De wooncomplexen bevinden zich allen in woonwijken en bestaan uit complexen laagbouw in de vorm van woningen. Overige ecologische karakteristieken worden als bekend verondersteld.

De complexen worden gerenoveerd/verduurzaamd of gesloopt/nieuwbouw. De renovaties bevatten o.a. gevel en dak isoleren, dak vervangen en raamvervanging. Alle complexen bevinden zich in stedelijk gebied en binnen de bebouwde kom. De werkzaamheden hebben alleen betrekking op de gebouwen en staan gepland om in de komende jaren te worden uitgevoerd.

1.3 Samenvatting Quicksan flora & fauna

Op basis van de bevindingen in de quickscan werd geadviseerd nader onderzoek uit te voeren huismus, gierzwaluw en/of vleermuizen. In onderstaande tabel 1 is per complex aangegeven of hier aanvullend onderzoek noodzakelijk was naar de betreffende soortgroepen. Tijdens alle werkzaamheden geldt de algemene zorgplicht.

Tabel 4. Overzicht van vervolgonderzoeken per complex.

Complex	Nader onderzoek Vleermuizen	Nader onderzoek Gierzwaluwen	Nadere onderzoek Huismussen	Ontheffing Wnb nodig
011	Ja	Nee	Ja	Mogelijk
012	Ja	Ja	Ja	Mogelijk
021	Ja	Nee	Ja	Mogelijk
022	Ja	Nee	Ja	Mogelijk
210	Nee	Nee	Ja	Mogelijk
221	Ja	Ja	Alleen voor gebouwen aan de Tripstraat en Kamperstraat	Mogelijk
473	Nee	Nee	Nee	Nee
910	Nee	Nee	Nee	Nee

1.4 Kwaliteitsborging

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staat bij idverde Advies hoog in het vaandel. Mede daarom zijn wij aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Om te allen tijde aan onze standaard te voldoen, hanteren wij de volgende werkwijze:

- Het onderzoek wordt uitgevoerd conform geldige onderzoeksprotocollen, zoals het vleermuisprotocol (2021), de kennisdocumenten van BIJ12 (2017) en de soortinventarisatieprotocollen van het NGB (2017). Het afwijken van de protocollen vindt enkel plaats indien dit ecologisch goed te onderbouwen en te rechtvaardigen is.
- Het onderzoek wordt enkel uitgevoerd door deskundigen op het gebied van de betreffende soorten. Ecologen in opleiding tot deskundige zijn tijdens veldonderzoek altijd onder begeleiding van een deskundige. Onder een het afwijken van de protocollen vindt enkel plaats indien dit ecologisch goed te onderbouwen en te rechtvaardigen is.
- Het onderzoek wordt enkel uitgevoerd door deskundigen op het gebied van de betreffende soorten. Ecologen in opleiding tot deskundige zijn tijdens veldonderzoek altijd onder begeleiding van een deskundige. Onder een ecologisch deskundige verstaan we iemand met aantoonbare ervaring en kennis op het gebied van soort specifieke ecologie en die voldoet aan één of meerdere van onderstaande punten (www.rvo.nl):
- Hij/zij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- Hij/zij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
- Hij/zij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- Nadat het eerste conceptrapport gereed is, beoordeelt een collega het rapport op inhoud en vorm. De auteur verwerkt de geplaatste opmerkingen of bespreekt deze met de beoordelaar om zo tot een eensluidend advies te komen.

2 Ecologie van soorten

2.1 Gierzwaluw

Gierzwaluwen broeden in Nederland in stedelijk gebied. Ze broeden in kolonies, onder daken en in gebouwen. Veel gebruikte nestlocaties zijn onder scheefliggende of kapotte dakpannen, onder nokpannen, in gaten en kieren onder de dakrand en bij dakkapellen, daar waar het zink overloopt van de dakkapel naar de dakpannen. Daarnaast worden soms kunstmatige nestkasten of nestpannen, gaten in muren, gaten achter regenpijpen of ventilatieschachten als broedlocatie gebruikt. Nestlocaties dienen een vrije uitvliegroute op minimaal enkele meters boven de grond te hebben. Daken dienen verder minimaal een hellingshoek van 45 graden te hebben om als nestlocatie geschikt te zijn (BIJ12, 2017a).

Gierzwaluwen bevinden zich bijna hun hele leven in de lucht. Hun lichaamsbouw is dan ook perfect aangepast aan het vliegen in de lucht. Echter, de vleugels zijn niet gebouwd op het uit stilstand opvliegen. Het gevolg is dat gierzwaluwen zich te allen tijde naar beneden moeten kunnen laten vallen om in de vleugels te komen en weg te kunnen vliegen. Ook zijn de poten nog maar slecht ontwikkeld, omdat deze weinig worden gebruikt. Vanwege deze beperkingen zijn gierzwaluwen erg conservatief in het innemen van nieuwe broedplaatsen. Ze gebruiken dan ook jaren achtereen dezelfde nestplaats (BIJ12, 2017a).

2.2 Huismus

De huismus is sterk geassocieerd met mensen. De nestplaats is voornamelijk gebonden aan menselijke bebouwing. Ook voor zijn voedsel is de huismus sterk afhankelijk van wat de mens hem aanbiedt. De huismus is geen zeldzame soort, maar is de afgelopen jaren wel sterk achteruit gegaan. Bij ruimtelijke ontwikkelingen in bebouwd gebied dient vanwege zijn associatie met de mens en zijn relatief algemene voorkomen vaak rekening gehouden te worden met aanwezigheid van de huismus.

De huismus broedt in losse kolonies van enkele tot tientallen nesten. Grotere kolonies hebben vaak een beter broedresultaat dan kleinere kolonies. Kolonies groter dan 25 broedparen hebben een positief broedsucces en zijn zelfvoorzienend. Ook gaan nakomelingen op zoek naar andere kolonies. Bij kolonies kleiner dan 10 broedparen is vaak een negatief broedsucces en zijn individuen uit andere kolonies nodig om de verliezen aan te vullen. Bij kolonies tussen de 10 en 25 broedparen wisselt het broedsucces.

De huismus is zeer honkvast en stelt een aantal voorwaarden aan een geschikt leefgebied:

- Nestplaats: allereerst dienen geschikte nestplaatsen voorhanden te zijn. Huismussen broeden vaak onder pannendaken met ronde dakpannen. Onder platte pannen is te weinig ruimte om te broeden. Andere geschikte kieren in bebouwing worden ook gebruikt. De nestplaatsen liggen meestal niet in de volle zon, aangezien dakpannen door de zon erg heet kunnen worden;
- Voedsel: binnen maximaal enkele honderden meters van de nestplaats dient voedsel aanwezig te zijn. Volwassen dieren eten zaden van grassen en onkruiden, insecten, bessen, bloemknoppen, maar ook al het voedsel wat de mens aanbiedt, zoals voedsel uit voedselilo's en etensresten. De voedselvoorziening moet het gehele jaar aanwezig zijn. In de broedperiode hebben de jongen eiwitrijk voedsel nodig, zoals bladluizen, muggen, vliegen en rupsen. Daarom moeten struiken, of andere vormen van groen aanwezig zijn waarin de huismussen dit voedsel voor hun jongen kunnen vinden;
- Water: huismussen hebben water nodig. Dit vinden ze op allerlei plekken, zoals in een dakgoot of een speciale drinkbak;
- Beschutting: huismussen zijn een makkelijke prooi voor roofdieren zoals sperwers. Binnen enkele meters van de voedselbronnen dient daarom beschutting aanwezig te zijn. Dit bestaat voornamelijk uit dichte, of groenblijvende struiken.

De huismus gebruikt zijn nest het gehele jaar door. Voornamelijk tijdens de broedperiode (april tot en met augustus) en tijdens vorstperiodes is de huismus erg afhankelijk van de broedplaats. Eventuele verstoringen aan het nest mogen daarom in ieder geval niet in deze periodes plaatsvinden.

2.3 Vleermuizen

Elke vleermuissoort heeft een eigen specifiek scala aan eisen waaraan een leefgebied moet voldoen, om zich succesvol te kunnen handhaven. De verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden nemen hierin een centrale plaats in. Deze worden hieronder besproken.

2.3.1 Verblijfplaats

Net als alle zoogdieren zoeken ook vleermuizen een beschermde ruimte op om te slapen, hun jongen te baren en groot te brengen. Dit is de zogenaamde vaste rust- en verblijfplaats. Vleermuizen bezitten door het jaar heen een groot scala aan verschillende soorten verblijfplaatsen om in bovengenoemde behoefte te voorzien. Er wordt voor deze diergroep onderscheid gemaakt tussen kraamverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen. In de kraamverblijfplaats worden de jongen (één per vrouwtje) gebaard en gezoogd. In dergelijke verblijfplaatsen scholen meerdere vrouwtjes (met jongen) bij elkaar. De omvang van een dergelijke kolonie verschilt per locatie en per soort. Van de gewone dwergvleermuis is bijvoorbeeld bekend dat zij groepen vormt van circa 50 tot 120 individuen (BIJ12, 2017c).

In zomerverblijfplaatsen bevinden zich de volwassen mannetjes en vrouwtjes die zich niet voortplanten. Hier zijn geen grote groepen vleermuizen aanwezig. In de paarverblijfplaatsen vindt de paring plaats. Mannetjes bezetten dan een verblijfplaats met daaromheen zijn territorium en proberen vrouwtjes hiernaartoe te lokken om te paren. In de winterverblijfplaats overwinteren de vleermuizen (www.vleermuis.net). Gewone dwergvleermuizen kunnen zowel in kleine als in grote groepen overwinteren (BIJ12, 2017c). De meervleermuis overwintert weer in grotten of bunkers en andere soorten trekken weg uit Nederland naar warmere oorden (www.vleermuis.net).

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en boombewonende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis. Daarnaast bestaan soorten die van beide elementen gebruikmaken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen, etc.). Andere soorten als de rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten, holen en achter loshangend schors). De watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten (Dietz et al., 2011; Zoogdiervereniging en Probos, 2012).

Vleermuizen leven door het jaar heen in een netwerk van verschillende verblijfplaatsen, maar ook in een netwerk van verschillende verblijfplaatsen tijdens hetzelfde seizoen. Afhankelijk van soort en situatie is er sprake van een hoofdverblijfplaats met satelliet-verblijfplaatsen of van meer gelijkwaardige verblijfplaatsen. Zelfs kraamverblijfplaatsen kunnen van de ene op de andere dag verlaten zijn, waarbij de vrouwtjes hun jongen hangend aan de buik met zich meedragen. Tussen winterverblijfplaatsen wordt minder gewisseld (www.vleermuis.net). Bij de gewone dwergvleermuis liggen alle verblijfplaatsen binnen een straal van 20 kilometer bijeen (BIJ12, 2017c). Bij grotere vleermuissoorten als de rosse vleermuis is dit gebied vele malen groter (BIJ12, 2017d).

2.3.2 Vliegroutes

Vanuit hun verblijfplaatsen moeten de vleermuizen hun weg kunnen vinden op zoek naar voedsel. Met behulp van hun sonar moeten ze wegwijzen worden in de omgeving tussen verblijfplaats en foerageergebied. Bepaalde vleermuissoorten, zoals de gewone dwergvleermuis, gebruiken hiervoor vaak een vaste route naar het foerageergebied. Lijnvormige elementen als een bomenrij of watergang met opgaande begroeiing zijn hierbij vaak belangrijk voor hun oriëntatie (www.vleermuizenindestad.nl, Limpens et al., 2004).

2.3.3 Foerageergebied

Vleermuizen gebruiken verschillende typen gebieden om voedsel te vinden. Hiertoe heeft elke vleermuissoort zich op enige wijze gespecialiseerd. Een overeenkomst is dat ze allen beschutting van wind zoeken. Enerzijds om energie te besparen, anderzijds vanwege de hoeveelheid insecten. De gewone dwergvleermuis foerageert bijvoorbeeld vooral in open ruimtes in bosachtig gebied of langs wind beschutte, lijnvormige elementen, zoals bomenrijen of watergangen (BIJ12, 2017c). De laatvlieger foerageert ten opzichte van de gewone dwergvleermuis in dezelfde soort gebieden maar dan hoger in de lucht en zolang de wind het toe laat boven opener terrein. De watervleermuis foerageert meestal boven open water (www.vleermuizenindestad.nl).

2.3.4 Jaarcyclus vleermuizen

Vleermuizen gebruiken dus een netwerk van deelleefgebieden met verschillende functies. De in Nederland meest voorkomende soorten volgen daarbij een duidelijke seizoenscyclus: beginnend bij winterslaap, achtereenvolgens migratie, kraamperiode, balts- of paartijd, trek en tenslotte weer winterslaap (www.vleermuizenindestad.nl). Zie onderstaand tijdschema.

	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
activiteit	winterslaap			migratie		kraamtijd		paartijd / migratie			winterslaap	
functie	winterverblijf			tussen-verblijf		kraamverblijfplaats / zomerverblijfplaats		paarverblijfplaats			winterverblijfplaats	

Jaarcyclus van vleermuizen. Bron: Zoogdiervereniging

3 Werkwijze

In dit hoofdstuk is de werkwijze van het aanvullend onderzoek per soort toegelicht.

3.1 Doel

Het doel van het aanvullend onderzoeken is het vaststellen van de functionaliteiten als verblijfplaatsen van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen binnen het plangebied. Indien één van deze functionaliteiten wordt aangetroffen in het te onderzoeken gebied dient dit aanvullende onderzoek als basis voor de ontheffing van de voorgenomen werkzaamheden.

In deze rapportage van het aanvullend onderzoek is beschreven welke soorten onderzocht worden, de functionaliteit van het gebied voor deze soorten en de vervolgstappen om negatieve effecten te voorkomen (mitigatie).

3.2 Huismussen

Het onderzoeksprotocol voor huismus schrijft voor dat aangenomen kan worden dat er geen broedende huismussen aanwezig zijn als tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni geen aanwezigheid kan worden aangetoond (cf. *Kennisdocument Huismus, Bij12*). Tussen alle veldbezoeken moet zich een interval van minimaal 10 dagen bevinden. Voor de huismus is het onderzoek uitgevoerd met onderstaande uitgangspunten:

- Twee gerichte veldbezoeken in 2021; Op basis van deze veldbezoeken kan worden aangetoond of huismussen wel of niet aanwezig zijn.
- De veldbezoeken vinden plaats in de periode 1 april t/m 15 mei. Tussen het eerste veldbezoek en het tweede veldbezoek zit (minimaal) 10 dagen.
- Het complex wordt tweemaal bezocht tijdens gunstige weersomstandigheden (droog met lichte tot matige windkracht).
- Veldbezoek vindt 1-2 uur na zonsopkomst plaats (conform kennisdocument) omdat op dit moment van de dag huismussen het meest actief aanwezig zijn rondom hun nestplaats.

De twee veldbezoeken zijn in de periode 1 april tot en met 15 mei 2021 uitgevoerd, zoals aangegeven in tabel 2.

Tabel 2. Overzicht van uitgevoerde veldbezoeken huismussen.

Datum	Tijd	Waarnemer	Weersomstandigheden
Complexen 011, 012, 021, 022, 210, 221			
22 april 2021	08:30 – 10:30 uur	Wouter van Vijfeijken & Nathalie Obrusnik	Droog, onbewolkt, 4 graden Celsius, zwakke wind (1 Bft).
11 mei 2021	08:30 – 10:30 uur	Wouter van Vijfeijken & Nathalie Obrusnik	Droog, onbewolkt, 12 graden Celsius, zwakke wind (1 Bft).

3.3 Gierzwaluwen

Het onderzoek om aan- of afwezigheid van nesten van gierzwaluwen aan te tonen is uitgevoerd conform het kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017a). Het voldoet dan ook aan de volgende voorwaarden:

- minimaal drie inventarisatiemomenten met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen;
- in de periode van (15 mei) 1 juni tot en met 15 juli
- waarvan minimaal één inventarisatie tussen 20 juni en 7 juli (jongen aanwezig)
- van 2 uur voor zonsondergang tot zonsondergang
- tijdens goede weersomstandigheden (droog, niet te veel wind)

Alle in- en uitvliegende gierzwaluwen zijn genoteerd en de locaties zijn op een kaart bijgehouden. Naast in- en uitvliegende individuen zijn ook laagvliegende, luid roepende vogels genoteerd. Dit gedrag duidt er namelijk op dat een nestlocatie in de buurt aanwezig is (BIJ12, 2017a). Daarnaast is ook bijgehouden hoeveel gierzwaluwen maximaal hoog boven en in de omgeving van het plangebied rondvliegen.

De afwezigheid van broedende gierzwaluwen is met bovengenoemde methode voldoende aannemelijk gemaakt als er geen waarnemingen zijn verricht die duiden op de aanwezigheid van een nest.

De drie veldbezoeken zijn in de periode 10 mei tot en met 15 juli 2021 uitgevoerd, zoals aangegeven in tabel 3. Voor complex 12 heeft de eerste onderzoeksrondte overdag plaatsgevonden waarbij aandacht is besteed aan groepjes foeragerende dieren en eventuele dieren die nestplaatsen in- en uitvliegen. De eerste 2 rondes wijken af van het protocol omdat deze rondes zijn gepland op basis van de aankomst van de vogels in (Zuid-)Limburg. Het vaststellen van een nestplaats gebeurde n.a.v. de waarneming van invliegende dieren vlak voor en na zonsondergang, dikwijls na het waarnemen van 'gierende' dieren rondom een huis of huizenblok. De resultaten van het onderzoek achten wij dan ook representatief op basis van de gehanteerde periodiciteit. De jaarperiodiciteit van gedragingen van de dieren wisselt jaarlijks, hetgeen 'maatwerk' bij het inplannen noodzakelijk maakt

Tabel 3. Overzicht van uitgevoerde veldbezoeken gierzwaluwen

Complex 012							
Ronde	Datum	Tijd	Wind (Bft)	Temperatuur (*C)	Bewolking	Neerslag	Veldbezoeker
G1	10-05-21	10:30-12:30	2	11	Zwaar bewolkt	Droog	Bart de Rooy
G2	21-05-21	19:35-23:35	3	12	Licht bewolkt	Droog	Bart de Rooy
G3	12-06-21	19:50-23:50	1	17	Licht bewolkt	Droog	Bart de Rooy

Complex 221							
Ronde	Datum	Tijd	Wind (Bft)	Temperatuur (*C)	Bewolking	Neerslag	Veldbezoeker
G1	18-05-21	20:00 – 23:00	2	11	Zwaar bewolkt	Droog	Wouter van Vijfeijken & Nathalie Obrusnik
G2	10-06-21	20:00 – 23:00	3	12	Licht bewolkt	Droog	Wouter van Vijfeijken & Nathalie Obrusnik
G3	08-07-21	20:00 – 23:00	1	17	Licht bewolkt	Droog	Wouter van Vijfeijken & Nathalie Obrusnik

3.4 Vleermuizen

Het belangrijkste doel van het onderzoek naar vleermuizen in de vijf wooncomplexen (011, 012, 021, 022, 221) was het vaststellen of uitsluiten van de functie(s) als kraam-, zomer- en paarverblijf. Daarbij is de meest recente versie van het Vleermuisprotocol (2021) voor de te volgen onderzoeksmethodiek en -periodiciteit gebruikt. Voor uitgebreide richtlijnen verwijzen wij daar uitdrukkelijk naar. In het kader van deze notitie wordt de methodiek bij de opdrachtgever als bekend verondersteld.

3.4.1 Methode

De wooncomplexen zijn geïnventariseerd door een ecooloog met ruime ervaring met vleermuisonderzoek. In het veld is primair gewerkt met een batdetector van het type Pettersson D240x met een hoofdtelefoon. Ter ondersteuning is bij een opnameapparaat van het type Tascam DR-05 gehanteerd, en een tweede batdetector van het type Anabat Scout. Deze laatste is in staat om automatisch opnamen te maken van vleermuisgeluiden en deze als .WAV-bestand op te slaan op een geheugenkaart

inclusief geografische coördinaten ('geo-tag') en tijdstip(pen). Tevens kan een spraaknotitie worden ingesproken die eveneens wordt voorzien van een geo-tag. De door de Anabat Scout gemaakte .WAV-bestanden worden door middel van speciale software ('Anabat Scout') in een sonogram gevisualiseerd. Op grond van dit sonogram en de feitelijke opnamen zijn de geluiden definitief gedetermineerd.

In het veld is gelet op welke soort in het plangebied voorkomt en welke binding de soort heeft met het plangebied. Zo kan een vleermuis het plangebied gebruiken als foerageergebied, vliegroute of verblijfplaats.

In tabel 4 zijn de onderzoeksdatum, het type onderzoek, de tijdstippen en de weersomstandigheden per wooncomplex per ronde weergegeven. Vleermuisveldbezoeken mogen namelijk alleen bij goede weersomstandigheden uitgevoerd worden. Deze eisen zijn ook in het vleermuisprotocol opgenomen. Als de weersomstandigheden onvoldoende zijn, is de vleermuisactiviteit lager dan bij goede weersomstandigheden en geven de waarnemingen geen goed beeld van het vleermuisgebruik van het onderzoeksgebied. In dit geval zijn alle veldbezoeken bij goede weersomstandigheden uitgevoerd. Weergegevens zijn geraadpleegd via de websites van het KNMI, Weer.nl en Buienradar.nl. Echter zijn verschillende rondes uitgevoerd buiten de optimumperiode volgens het vleermuisprotocol. De reden daarvoor is dat bij de eerste waarneming meteen opvolgende rondes zijn ingepland, om ongunstige weersomstandigheden voor te zijn en om niet in de verdrukking te komen met rondes in de paarperiode.

Tabel 4. Overzicht van uitgevoerde veldbezoeken Vleermuizen

Complexen 011 , 021, 0,22							
Ronde	Datum	Tijd	Wind (Bft)	Temperatuur (*C)	Bewolking	Neerslag	Veldbezoeker
K1	12-05-21	21:10 – 23:10	1	10	onbewolkt	droog	Bart de Rooy
K2	28-05-21	03:20 – 05:20	2	9	licht bewolkt	droog	Bart de Rooy
K3	08-06-21	21:50 – 23:50	0	22	licht bewolkt	droog	Bart de Rooy
P1	13-08-21	22:30 – 02:30	2	18	zwaar bewolkt	droog	Bart de Rooy
P2	08-09-21	21:30 – 01:30	0	21	licht bewolkt	droog	Bart de Rooy

Complex 012							
Ronde	Datum	Tijd	Wind (Bft)	Temperatuur (*C)	Bewolking	Neerslag	Veldbezoeker
K1	21-05-21	21:35 – 23:35	3	12	licht bewolkt	droog	Bart de Rooy
K2	03-06-21	03:25 – 05:25	1	15	licht bewolkt	droog	Bart de Rooy
K3	12-06-21	21:50 – 23:50	1	17	licht bewolkt	droog	Bart de Rooy
P1	13-08-21	22:30 – 02:30	2	18	zwaar bewolkt	droog	Bart de Rooy
P1	08-09-21	21:30 – 01:30	0	21	licht bewolkt	droog	Bart de Rooy

Complex 221							
Ronde	Datum	Tijd	Wind (Bft)	Temperatuur (*C)	Bewolking	Neerslag	Veldbezoeker
K1	18-05-21	23:00 – 02:00	2	11	onbewolkt	droog	Wouter van Vijfeijken & Nathalie Obrusnik
K2	10-06-21	23:00 – 02:00	2	19	licht bewolkt	droog	Wouter van Vijfeijken & Nathalie Obrusnik
K3	23-07-21	23:30 – 01:30	1	19	licht bewolkt	droog	Bart de Rooy
P1	12-08-21	21:30 – 01:30	2	21	zwaar bewolkt	droog	Bart de Rooy
P2	04-09-21	23:00 – 01:00	2	18	licht bewolkt	droog	Bart de Rooy

4 Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk zijn de onderzoeksresultaten weergegeven. De resultaten van het aanvullend onderzoek per soort, per complex beschreven.

4.1 Huismussen

Uit de veldbezoeken is naar voren gekomen dat circa 37 territoriale huismussen (blauwe stippen) en 4 roepende exemplaren (groene stippen) aanwezig zijn in de directe omgeving van het plangebied (figuur 4). Hieronder aangegeven of nesten of verblijfplaatsen van huismussen zijn waargenomen, en waar exact deze zich bevinden binnen het complex.

4.1.1 Complex 011

Tijdens de twee uitgevoerde onderzoeken in het kader van de huismus, zijn bij de woningen van complex 011 geen huismussen, nesten of verblijfplaatsen hiervan aangetroffen. Complex 011 is geen onderdeel van het (essentiële) leefgebied van de huismus.

4.1.2 Complex 012

In complex 012 zijn in totaal 36 nesten aangetroffen en 4 roepende huismussen. Hieronder is weergegeven hoeveel nesten er per straat zijn aangetroffen, voor de exacte locatie zie ook afbeelding 4.

• 7 nesten Peldenstraat	• 2 roepende Peldenstraat
• 19 nesten Crostolostraat	• 2 roepende Crostolostraat
• 10 nesten Damiatenstraat	

De meeste nesten zijn aangetroffen in het zuidoosten van het planbied en zijn aangetroffen onder de dakranden.

4.1.3 Complex 021

In complex 021 is in totaal 1 nest aangetroffen van een huismus. Dit nest is gevestigd onder de dakrand aan de Woeringestraat 24.

4.1.4 Complex 022

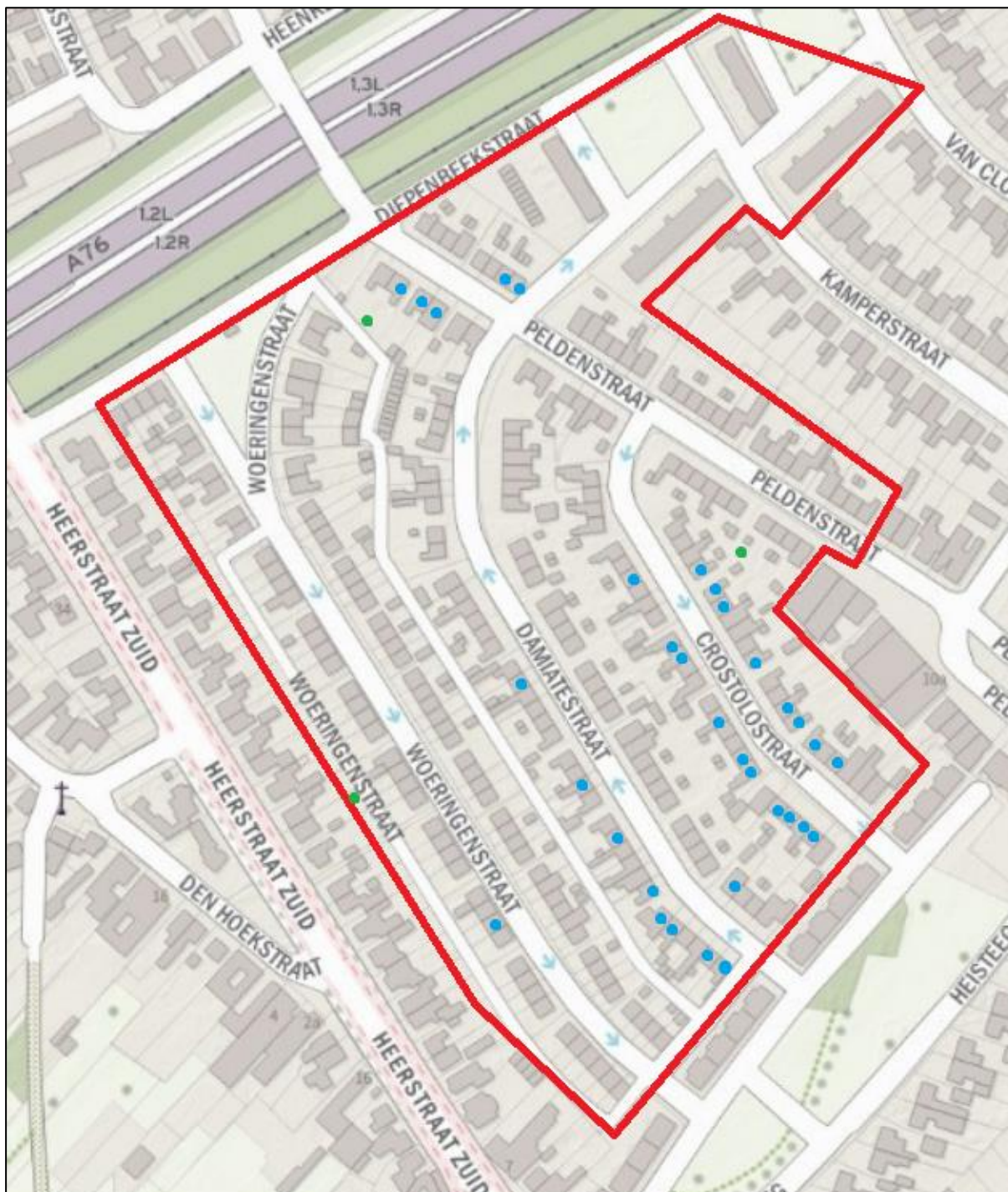
Tijdens de twee uitgevoerde onderzoeken in het kader van de huismus, zijn bij de woningen van complex 210 geen huismussen, nesten of verblijfplaatsen hiervan aangetroffen. Complex 22 is geen onderdeel van het (essentiële) leefgebied van de huismus.

4.1.5 Complex 210

Tijdens de twee uitgevoerde onderzoeken in het kader van de huismus, zijn bij de woningen van complex 210 geen huismussen, nesten of verblijfplaatsen hiervan aangetroffen. Complex 210 is geen onderdeel van het (essentiële) leefgebied van de huismus.

4.1.6 Complex 221

Tijdens de twee uitgevoerde onderzoeken in het kader van de huismus, zijn bij de woningen van complex 210 geen huismussen, nesten of verblijfplaatsen hiervan aangetroffen. Complex 221 is geen onderdeel van het (essentiële) leefgebied van de huismus.

Figuur 4. Totaaloverzicht waarnemingen territoriale huismussen (inclusief nestvondsten) (blauwe stip territoria; groene stip: roepende exemplaren).

4.2 Gierzwaluw

4.2.1 Complex 012

In wooncomplex 012 zijn vier nestplaatsen van Gierzwaluw (*Apus apus*) aangetroffen (figuur 5).

- Crostolostraat 28
- Crostolostraat 46
- Crostolostraat 48
- Damiatestraat 37

Alle gierzwaluwnesten bevonden zich aan de voorzijde van het pand, direct onder het dak, met de nestplaats vermoedelijk op de spouwmuur. Daarnaast zijn er op diverse plaatsen foeragerende dieren waargenomen in relatief lage aantallen.

Figuur 5. Totaaloverzicht waarnemingen Gierzwaluwen complex 012

4.2.2 Complex 221

In wooncomplex 221 zijn 12 nestplaatsen van Gierzwaluw (*Apus apus*) aangetroffen (figuur 6). Alle gierzwaluwnesten bevonden zich aan de voorzijde van het pand, direct onder het dak.

Figuur 6. Totaaloverzicht waarnemingen Gierzwaluwen complex 221

4.3 Vleermuis

In de vier wooncomplexen en de directe nabijheid daarvan zijn gedurende het onderzoek de volgende soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)
- Kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*)
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)
- Ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*)

Hieronder worden de bijzonderheden die zijn waargenomen en de aangetroffen functies per wooncomplex en op pandniveau weergegeven.

4.3.1 Complex 011

Tijdens de onderzoeken in de kraam- en zomerperiode zijn geen verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen aangetroffen in dit complex. In het wooncomplex is één paarverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis te relateren aan aanwezige elementen van de bebouwing. Het betreft adres Woeringenstraat 72, waar een mannetje langs een regenwaterafvoerbuis vloog en enkele malen de hoekmuur tegen het dak 'aantikte'. De verblijfplaats bevindt zich achter de buitenmuur, tussen dakbetimmering en muur.

4.3.2 Complex 012

Tijdens de onderzoeken in de kraam- en zomerperiode zijn geen verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen aangetroffen binnen dit complex. In het wooncomplex zijn zes paarverblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis te relateren aan aanwezige elementen van de bebouwing (figuur 7).

Het betreft de adressen:

- Peldenstraat 65 → mannetje vloog langs zijgevel, meerdere malen langs gevelbetimmering;
- Peldenstraat 55 → mannetje vloog langs ruit op eerste verdieping, mogelijk bevindt de paarverblijfplaats zich in een spleet tussen muur en kozijndeel
- Damiatestraat 66 → mannetje vloog meerdere malen langs regenwaterafvoerbuis;
- Damiatestraat 45 → mannetje vloog meerdere malen langs schoorsteen;
- Crostolostraat 33 → mannetje vloog langs zijgevel en vertoonde connectiviteit met nokpan;
- Crostolostraat 13 → gedurende twee rondes is een mannetje roepend aangetroffen in de tussenruimte tussen huisnummers 11 en 13. Het mannetjesdier vertoonde meer connectiviteit met de zijgevel van huisnummer 13, waarbij mogelijk een hoge stootvoeg de verblijfplaats vormt;

Figuur 7. Overzicht waargenomen paarverblijven van de Gewone dwergvleermuis

4.3.3 Complex 021

Tijdens de onderzoeken in de kraam- en zomerperiode zijn geen verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen aangetroffen binnen dit complex. In het wooncomplex is één paarverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis te relateren aan aanwezige elementen van de bebouwing. Het betreft adres Woeringenstraat 57, alwaar een mannetjesdier connectiviteit vertoonde met een dakkozijn op de eerste verdieping. De verblijfplaats wordt gevormd door een ruimte die zich tussen de muur en het betreffende kozijndeel bevindt.

4.3.4 Complex 022

Tijdens de onderzoeken in de kraam- en zomerperiode zijn geen verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen aangetroffen binnen dit complex. Tijdens het derde onderzoek in deze periode zijn waarnemingen gedaan van zowel de kleine dwergvleermuis als ingekorven vleermuis (figuur 8 en 9). Het betroffen twee foeragerende exemplaren. De Kleine dwergvleermuis en Ingekorven vleermuis maakte gebruik van de groenstrook tussen de Diepenbeekstraat en de autosnelweg A76. De dieren vlogen van west naar oost. Het is aannemelijk dat deze groenstrook fungeert als (incidentele) vliegroute voor deze soorten.

In het wooncomplex is één paarverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis te relateren aan aanwezige elementen van de bebouwing. Het betreft adres Peldenstraat 63, alwaar een mannetjesdier connectiviteit vertoonde met een rolluikkast op de eerste verdieping. Deze verblijfplaats bevindt zich tussen de rolluikkast en de muur.

Tegen het groenelement tussen bebouwing en de snelweg A76 is éénmaal een roepend mannetje van Gewone dwergvleermuis waargenomen. Het mannetjesdier vertoonde connectiviteit met een Zomereik (*Quercus robur*).

Figuur 8. Locatie van de waarnemingen van een exemplaar foeragerende Kleine dwergvleermuis in de groenstrook nabij wooncomplex 022

Figuur 9. Locatie van de waarnemingen van een exemplaar foeragerende Ingekorven vleermuis in de groenstrook nabij wooncomplex 022

4.3.5 Complex 221

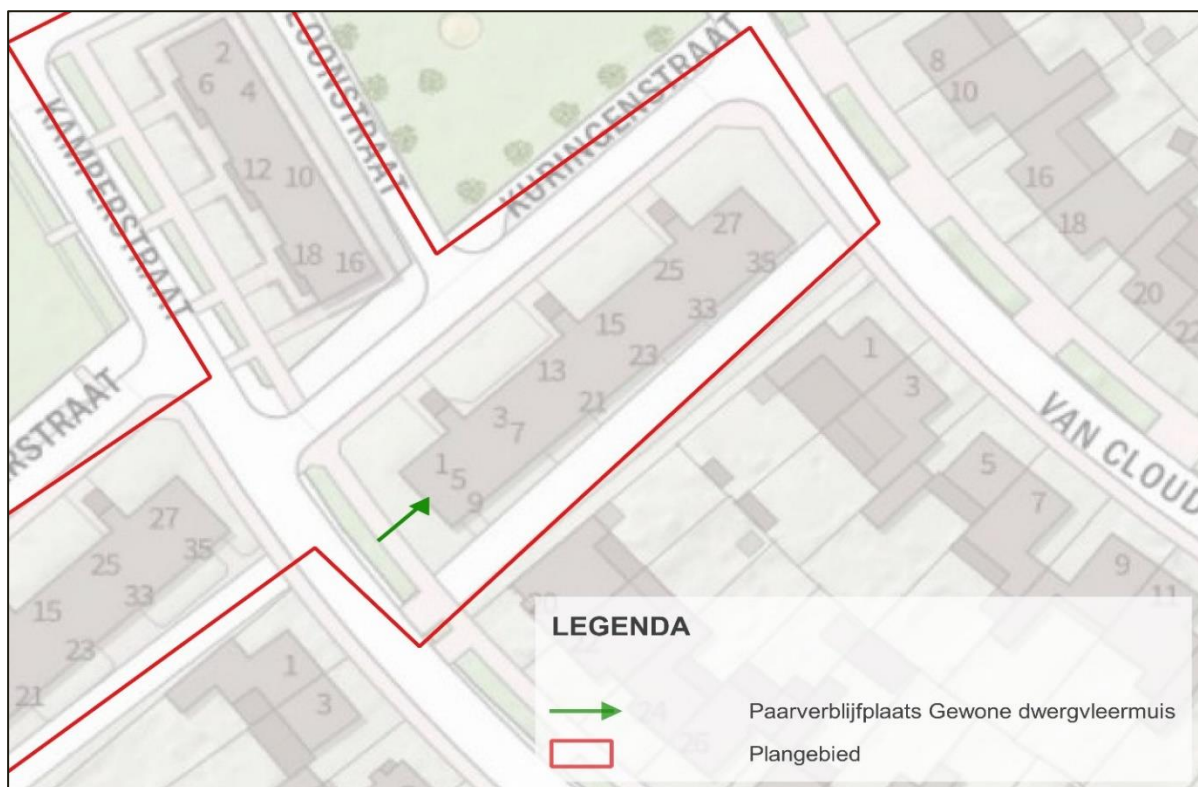
In het wooncomplex is één massawinterverblijf van Gewone dwergvleermuis aanwezig. Op 23 juli 2021 werd een groep van 35 tot 40 dieren zwermend waargenomen op de kopse kant van het pand aan de Tripsstraat. De groep dieren zwermde circa 3 minuten ter plaatse, alvorens weer uit één te vallen. De groep dieren ondernam een wervelende gang uit zuidwestelijke richting, om uiteindelijk korte tijd te zwermen aan bovenvermelde plaats. Op grond van het gedrag van de dieren én het tijdstip is het geconcludeerd dat dit een massawinterverblijf is. In figuur 10 is de locatie van de massawinterverblijfplaats en de richting van de wervelende dieren afgebeeld.

Figuur 10. Route van 35 tot 40 zwermende exemplaren van Gewone dwergvleermuis, waargenomen in de nacht van 23 op 24 juli. Er zijn twee groepen van wervelende dieren waargenomen die uiteindelijk als één groep eindigden op de betreffende zwermplaats. De dieren bleven uiteindelijk circa 3 minuten zwermen aan de kopse kant van het gebouw, rondom een nokpan. Daarna viel de groep uit één.

Gewone dwergvleermuizen groeperen zich in de periode van 1 augustus t/m 10 september gedurende middernacht om gezamenlijk potentiële winterverblijfplaatsen te verkennen of bezoeken. Daarbij wordt kortstondig bij enkele verblijfplaatsen gezwermd, waarbij dieren kriskras door elkaar vliegen en de groep als een 'wolk' zichtbaar is met een zaklantaarn. De dieren maken daarbij geluiden die enigszins afwijken van de gebruikelijke (foerageer)sonar, maar die wel goed te horen zijn met een batdetector. Over de exacte gedragingen gedurende dergelijke 'zwermvluchten' is tot op heden nog zeer weinig bekend. Wel is duidelijk dat niet elke plaats waar gezwermd wordt in gebruik is als massawinterverblijfplaats. In het onderhavige geval betreft het plangebied echter een pand of panddeel (spouwmuur, vloerruimte of plafondruimte) dat niet vrij toegankelijk is voor inspectie, waardoor bevestiging middels een fysieke inspectie redelijkerwijs uitgesloten lijkt. Daarop kan redelijkerwijs worden geconcludeerd dat zich op de betreffende plaats een massawinterverblijfplaats bevindt op grond van de duur van de gedragingen van de dieren en de connectiviteit die de dieren vertoonden met het pand.

In het wooncomplex is één paarverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis te relateren aan aanwezige elementen van de bebouwing. Het roepende dier vertoonde connectiviteit met de kopse kant van het gebouw aan de Kuringenstraat. De kopse kant is loodrecht gericht op de Kamperstraat. De exacte locatie van de paarverblijfplaats is weergegeven in figuur 11.

Figuur 11. Ligging van de paarverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis in het plangebied.

5. TOETSING AAN DE WET NATUURBESCHERMING

Onderstaand is getoetst of de voorgenomen activiteit effect kan hebben op de onderzochte soortgroep. Voor onderbouwing van andere soortgroepen wordt verwezen naar de QuickScan.

5.1 Vogelrichtlijn (Artikel 3.1)

5.1.1 Huismussen en Gierzwaluwen

In het plangebied zijn verblijfplaatsen en nesten van huismussen en gierzwaluwen aangetroffen. Verblijfplaatsen van vogels, die deze het hele jaar door gebruiken of elk jaar terugkeren naar hetzelfde nest, zijn jaarrond beschermd. Deze soorten zijn onderverdeeld in de categorieën 1 tot en met 4 van de vaste nesten. Huismussen en gierzwaluwen vallen in Limburg onder de categorie 2 vaste nesten. Betekende: de nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing.

In totaal zijn er 36 huismusnesten aangetroffen en 16 gierzwaluwnesten. Met de renovatie/sloop werkzaamheden is het onvermijdelijk dat deze nesten vernietigd en/of verstoord worden en individuen mogelijk verstoord of gedood. Dit is per wet verboden. Om de werkzaamheden uit te voeren is een ontheffing nodig op artikel 3.1 lid 1 en lid 2 van de Wet natuurbescherming.

5.1.2 Overige broedvogels

Verder kunnen bij (de start van) werkzaamheden in de broedperiode, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. Dergelijke nesten zijn strikt beschermd middels de Wet natuurbescherming (Wnb art. 3.1, lid 2). De broedperiode loopt globaal van half maart tot half augustus. Er is hiervoor geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Wet natuurbescherming. Wij adviseren daarom om de werkzaamheden buiten de broedperiode te starten. Indien toch gewenst is binnen de broedperiode te starten moet het plangebied en de directe omgeving gecontroleerd worden op broedende vogels. Bij aanwezigheid van een broedend paar dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden totdat de laatste jongen zijn uitgevlogen. De situatie kan zich voordoen dat een broedvogel zich vestigt tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. In dat geval moet direct contact worden opgenomen met een ecooloog, zodat bepaald kan worden op welke wijze zorgvuldig gehandeld moeten worden. De werkzaamheden kunnen dan wel worden uitgevoerd, mits het nest behouden blijft, zolang het bebroed wordt.

5.2 Habitatrichtlijn (Artikel 3.5)

Alle soorten vleermuizen zijn beschermd evenals alle typen vaste rust- en verblijfplaatsen. Het plangebied kan fungeren als onderdeel van het leefgebied van vleermuizen en de woningen kunnen door vleermuizen benut worden als rust- en verblijfplaats. Tijdens het uitgevoerde onderzoek is geconstateerd dat in het plangebied 9 paarverblijfplaatsen en 1 massawinterverblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis aanwezig zijn. Met de renovatie/sloop werkzaamheden is het onvermijdelijk dat deze verblijfplaatsen vernietigd worden en individuen mogelijk verstoord of gedood. Dit is per wet verboden. Daarom is het noodzakelijk om voor de vleermuizen een ontheffing aan te vragen voor artikel 3.5, lid 4 van Wnb: beschadigen, verstoren of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen.

Verder dient er tijdens de werkzaamheden zorgvuldig gehandeld te worden omtrent verlichting. Vleermuizen zijn lichtgevoelig. Wanneer het leefgebied van de vleermuis voor een langere tijd (sterk) wordt verlicht kan dit er toe leiden dat de vleermuizen dit gebied gaan mijden. Het leefgebied wordt dan ongeschikt gemaakt door middel van kunstlicht. Als tijdens de sloop/renovatie meer lichtbronnen worden gebruikt kan dit leiden tot een overtreding van verbodsartikel 3.5, lid 4. Dit artikel houdt in dat het verboden is om vaste verblijfplaats- en rustplaatsen en foerageergebieden te verstoren dan wel te vernietigen. Dit dient voorkomen te worden.

5.3 Zorgplicht (Artikel 1.11)

De zorgplicht van de Wet natuurbescherming is van toepassing op alle in Nederland voorkomende flora en fauna. Iedereen moet voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door de werkzaamheden te verrichten buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen). Ook kan er gefaseerd worden gewerkt om dieren de kans te geven om te vluchten

5 Conclusie & Advies

In dit hoofdstuk zijn de conclusie en het advies opgenomen. Aangegeven is of sprake kan zijn van een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming, voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden om overtreding te voorkomen en/of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn. Indien een ontheffing noodzakelijk is, wordt dit aangegeven.

5.1 Vervolg traject

In het plangebied is onderzoek verricht naar de aanwezigheid van essentiële elementen voor vleermuis, huismus en gierzwaluw. Deze essentiële elementen van de huismus, gierzwaluw en of vleermuis zijn bij 5 van de 6 complexen aanwezig. In complex 210 zijn geen elementen aanwezig en dus is voor dit complex geen ontheffing noodzakelijk. Werkzaamheden kunnen hier, zonder aanvullende maatregelen vanuit de ecologie, worden uitgevoerd.

Over de 5 complexen zijn in totaal 36 huismusnesten, 16 gierzwaluw nesten, 9 paarverblijfplaatsen en 1 massawinterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Deze nesten en verblijfplaatsen zijn aanwezig in woningen die gesloopt of gerenoveerd worden. Met de geplande werkzaamheden gaan deze verblijfplaatsen verloren. Ook is de kans aanwezig op het verwonden of doden van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen bij de werkzaamheden. Hiermee is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Om de werkzaamheden toch door te laten gaan is een ontheffing Wet natuurbescherming nodig. In tabel 5 is per complex aangegeven voor welke soort en welke verbodsbepaling een ontheffing benodigd is. Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met broedende vogels en de zorgplicht.

Het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen waarbij beschermde soorten (zoals huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen) worden verstoord is wettelijk gezien mogelijk als men in het bezit is van een ontheffing Wet natuurbescherming. Een dergelijke ontheffing dient voor dit project aangevraagd te worden bij de Provincie Limburg,

Bij het indienen van een aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming dient een activiteitenplan te worden opgesteld. In dit plan wordt onder andere de verspreiding van de betreffende beschermde soort in het plangebied verwoord alsmede het (wettelijk) belang van de ingreep onderbouwd. Daarnaast dient een uitgebreide alternatievenafweging plaats te vinden over waarom de verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen niet is te voorkomen.

Een ontheffing wordt enkel verleend als voldoende mitigerende maatregelen worden getroffen om zoveel mogelijk schade aan de huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen te voorkomen. Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met alle broedende vogels en de zorgplicht.

5.2 Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen houden over het algemeen in dat in de omgeving tijdelijke kasten worden geplaatst en vervolgens een gewenningsperiode wordt aangehouden. Daarna wordt de bebouwing ongeschikt gemaakt. Als vervolgens de bebouwing huismus, gierzwaluw en of vleermuisvrij, is verklaard, kunnen de geplande ruimtelijke ingrepen plaatsvinden. Tenslotte worden dan nieuwe permanente voorzieningen in de nieuwbouw/gerenoveerde woningen gerealiseerd. Omdat er nog niet een geschikte kast is voor massawinterverblijven zal dan ook naar maatwerk mogelijkheden gekeken moeten worden.

5.3 Vervolgstappen

te voorkomen dat het plangebied na realisatie niet meer geschikt is voor de nu aanwezige soorten, dient een mitigatieplan te worden opgesteld als onderdeel van de ontheffingsaanvraag. In dit mitigatieplan wordt onder andere aangegeven op welke wijze nieuwe voorzieningen voor de soorten worden gerealiseerd. Omdat de soorten een gewenningsperiode nodig hebben voor de nieuwe voorzieningen alvorens de oude gesloopt kunnen worden, is het aan te raden om nu vast maatregelen te treffen. Door nu al (tijdelijke) kasten te realiseren kan de gewenningsperiode gelijktijdig met de duur van de ontheffingsaanvraag lopen. Na

een gewenningsperiode kunnen de werkzaamheden worden uitgevoerd (mits de ontheffing is verkregen) en moeten de nieuwbouw en de gerenoveerde woningen ook worden voorzien van permanente voorzieningen,.

Hieronder in tabel 5 worden de vervolgstappen per complex weergegeven.

Tabel 5. Vervolgstappen per complex

Complex	Ingrep verstorend	Ontheffing WNb	Soort	
011	ja	ja	Vleermuis	Artikel 3.5 lid 2&4
012	Ja	Ja	Huismus, Gierzwaluw & Vleermuis	Artikel 3.1 lid 2 Artikel 3.5 lid 2&4
021	Ja	Ja	Huismus & Vleermuis	Artikel 3.1 lid 2 Artikel 3.5 lid 2&4
022	Ja	Ja	Vleermuis	Artikel 3.5 lid 2&4
210	Nee	Nee	Nvt	Nvt.
221	Ja	Ja	Gierzwaluw & vleermuis	Artikel 3.1 lid 2 Artikel 3.5 lid 2&4

Literatuurlijst

Geraadpleegde literatuur

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument *idverde* Advies. (2021).

Idverde, 2021. Rapportage QuickScan flora en fauna diverse complexen Stein

Limpens, H. J. G. A. Twisk, P. Veenbaas, G. 2004. Met vleermuizen onderweg. Brochure Rijkswaterstaat en Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming.

Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging en Gegevensautoriteit Natuur, Vleermuisprotocol 2021, 28 oktober 2020

Websites:

www.bij12.nl

www.ndff.nl

www.limburg.nl

www.rijksoverheid.nl

www.sovon.nl

www.vleermuizenindestad.nl

www.vogelbescherming.nl

www.wetten.nl

www.vleermuis.net

www.zoogdierverseniging.nl

Bijlagen

Bijlage 1 beschermingskader

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn (Richtlijn 79/409/EEG) richt zich op de bescherming van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten en in het bijzonder van de leefgebieden van bedreigde en kwetsbare vogelsoorten. De gebieden, die zijn aangewezen als speciale beschermingszone maken onderdeel uit van Natura 2000, het Europese initiatief van een duurzaam ecologisch netwerk van natuurgebieden in Europa. De richtlijn stelt nadere regels voor de bescherming, het beheer en de regulering van vogelsoorten.

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG) richt zich op de instandhouding van natuurlijke habitats, habitats van soorten en de bescherming van plant- en diersoorten, met uitzondering van vogels. In bijlage I van de Habitatrichtlijn worden speciale beschermingszones aangewezen voor kwetsbare, bedreigde of zeldzame habitattypen. Bijlage II van de Habitatrichtlijn vermeldt de kwetsbare, bedreigde of zeldzame dier- en plantensoorten die beschermd moeten worden door speciale beschermingszones aan te wijzen.

Wet natuurbescherming

De beschermingsaspecten uit de Habitat- en Vogelrichtlijn zijn nationaal geïmplementeerd in de Wet natuurbescherming (hierna WNB genoemd). De wet maakt op het gebied van soortenbescherming onderscheid in 3 beschermingsregimes:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn
- Beschermingsregime andere soorten

Onderstaand zijn de meest relevante verbodsbepalingen per regime opgenomen:

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1 van de WNB zegt het volgende:

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5 van de WNB zegt het volgende:

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10 van de WNB zegt het volgende:

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Ontheffing

Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van één of meer van de bovengenoemde verboden. Dit kan echter uitsluitend indien aan strikte voorwaarden wordt voldaan. Onderstaand zijn deze per beschermingsregime opgenomen.

Soorten Vogelrichtlijn

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. zij is nodig:
 - 1°. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - 2°. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - 3°. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - 4°. ter bescherming van flora of fauna;
 - 5°. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
 - 6°. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;
- c. de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Soorten Habitatrichtlijn

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. zij is nodig:
 - 1°. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - 2°. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - 3°. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - 4°. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - 5°. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;

- c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Andere soorten

Voor deze soorten geldt hetzelfde als voor de soorten van de Habitatrichtlijn (zoals boven omschreven). Daarnaast geldt in aanvulling op onderdeel b dat de vrijstelling of ontheffing ook verband kan houden met handelingen:

- a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
- h. in het algemeen belang.

Rode Lijst soorten

Voor de soortengroepen planten, vogels, amfibieën en reptielen, zoogdieren, zoetwatervissen, dagvlinders, libellen, sprinkhanen, korstmossen en paddenstoelen zijn lijsten vastgesteld met daarop vermeld de met uitsterven bedreigde en kwetsbare soorten, de zogenaamde Rode Lijsten. Deze zijn per soortgroep gepubliceerd in de Staatscourant.

Echter, op dit moment heeft plaatsing op de Rode Lijst geen juridische beschermde status. Voor Rode Lijstsoorten geldt zodoende geen ontheffingsplicht, tenzij de soort ook onder één van de beschermingsregimes van de Wet natuurbescherming valt. In de uit te voeren werkzaamheden wordt met de algemeen geldende zorgplicht voor planten- en dieren -voor zover dat mag worden verwacht- rekening gehouden. Op iedere burger rust de zorgplicht om binnen vermogen deze soorten te beschermen en te behouden.